

BOLILE SPIRITULUI CRITIC

Mircea Radu Iacoban cu Mihai Ungheanu și George Bălăiță – Tulcea, 1982. Foto: Ion Cucu

Magda Ursache n-are mamă, n-are tată. Afurisita muiere (substantivul muiere, văzut prin etimologie, n-are nimic peiorativ) trăsnește în dreapta și-n stânga, fără a ține seama de sex, rasă, vârstă, prestigiu, susținere politică, box-office ori eventuală amicitie. În același timp, apără. Apără din răspuțeri, potrivit „Listei lui Ursache“, în care-s opisate valori incontestabile, astăzi regretabil maculate. Își poate permite, pentru că nu s-a înregimentat în găști, grupuri de presiune și coterii interesate (pleonasm, da-l las așa). De una singură, având doar susținerea „bătrânului“ (Petru Ursache), s-a instalat într-o postură care, evident, nu-i deloc comodă: „știu că poziția de centru e inconfortabilă“. Rezultatul: „Mereu sunt tăiată de pe vreo listă, șomez de ani buni, dețin patru nominalizări la rând și nici un premiu literar...“ Vorba ei: „asta e!“ Cartea apărută acum (nu și în librării, fiindcă s-a editat la... Ploiești și nimeni nu știe când și unde se va ivi în vreo vitrină) se intitulează, pornind cumva de la Ibrăileanu, *Bolile spiritului critic*. Urmând sugestia titlului și potrivit unui loc comun, opul ar oferi radiografierea stării literaturii române actuale. Prea puțin spus radiografiere. Mai degrabă tomografie computerizată, fiindcă operează fără cruțare atât în desfășurat plan general, cât și în universul celei critice, investigată la microfon. Din fosta-i experiență de conducător auto, Magda și-a păstrat reflexul privirii în oglinda

retrovizoare: orice pas către înainte este însoțit, obligatoriu, de o „repede ochire“ spre lumea colorată a lui „a fost odată“. Care nu se arată tonică și reconfortantă decât atunci când temeiul neștirbit al valorii copleșește, impunând respect, prețuire și dreaptă judecată. Risipite prin felurite publicații din (și nu de) provincie, eseurile Magdei își arată abia acum, adunate între copertele unei cărți, forța și îndreptățirea. Este utilizat un limbaj critic direct, nesofisticat, întemeiat pe ironic și sarcasm, totdeauna susținut de solidă încărcătură culturală. Spune deschis, argumentat și convingător, lucrurilor pe nume – și mai ales rostește răspicat ceea ce, din varii motive conjuncturale, este ocolit, ocultat, cu vinovăție trecut sub tăcere. Ridică brutal preșul și apare gunoiul adunat în 16 ani de tranziție (literară) contradictorie, balmăjită, adesea contrafăcută. Mulți gândesc asemeni Magdei, puțin o spun, și mai puțini o scriu. Probabil, din instinct de conservare: încă nu-i momentul! Primul cal de bătaie zdravănă: literatura obsedantului deceniu. Material faptic (sumedenie de amănunte noi) din belșug. Ai zice că se forțează uși deschise – de ce să mai dai un ghiont celor răposați întru dreaptă uitare literară? Nu-i chiar așa. Tirul se focalizează în direcția revopsirii conjuncturale, campioni ai proletcultismului trecând cu arme și bagaje pe baricada adversă, de unde predică nerușinat în numele unei „modernități“ sfeterisite și chiar în acela al libertății de creație! Printre eroi: Deșliu („naș Eminescu“), Cassian, Ileana Vrancea, Crohmălniceanu & comp. Primesc indulgențe încăpățânații care-și păstrează conduita: barem au ceva caracter și nu s-au răspopit flagrant, după cum bat clopotele vremii. Altă țintă (era să scriu target): pornografia etichetată ilicit ca purtătoare a „noului“. În acest caz, rolul hotărâtor în demonstrația critică revine citatului. Ce să mai comentați? Este suficient titlul capitoului: *Infrafracțiuni etice*. De altfel, simpla lectură a Cuprinsului sugerează atât aria investigației tematice, cât și temperatura receptării critice: *Unde ni sunt editorii?, La noi e putred mărul, Deculturație sau bliuza lui Matiz, Dihonia, Cărcălicii, Scriitorii de carton, La Uniunea Scriitorilor se vorbește în șoaptă, Etern fascizanta Românie, Sub semnul plagiatului... ș.a.m.d.* Cu aceeași energie se oferă susținere convingător argumentată (iată că mai este nevoie!) marilor valori (Eminescu, Sadoveanu, Voiculescu ș.a.), devenite subiect de contestare miștocărească al unor exerciții „critice“ nutrite din pură dorință de scandal: „Hermeneuți, esești, poeți și cronicari, gazetari și tocșoiști măsoară «mustățile tovarășului Eminescu» și părul de pe piept al aceluiași; poetul național (cu ghilimelele de rigoare) e plasat între crypto-comunism și crypto-fascism. Dăruirea de sine, spiritul de jertfă sună unora proto-legionar; alți soldați ai cauzei demitizării (se înțelege că, în acest context, mit înseamnă făcătură) îl persiflează numindu-l Titi Eminescu ori decid (din lipsă de cultură, în reviste de cultură) că e «geniu fals», «totem al tribului nostru?», bun de păstrat în muzeu, lângă sirena lui Roaită.“ Mare păcat ar fi ca această carte, editată la Ploiești, să poată fi găsită doar prin librăriile (or mai fi existând?) din Plopeni ori Mizil!